

01

EU-MIDIS

Проучване на Европейския съюз за малцинствата и дискриминацията

Български

2009

Доклад „Данни на фокус“ № 1 | **Ромите**

Агенция на Европейския съюз за основните права

EU-MIDIS

ПРОУЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА МАЛЦИНСТВОТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Какво е EU-MIDIS?

EU-MIDIS означава „Проучване на Европейския съюз за малцинствата и дискриминацията“.

Това е първото проучване в рамките на целия ЕС, в което на имигрантски и етнически малцинствени групи се задават въпроси относно прояви на дискриминация и престъпления в тяхното ежедневие..

Тъй като много случаи на дискриминация и престъпления не се съобщават и тъй като понастоящем събирането на данни относно дискриминацията и престъпленията срещу малцинствени групи е ограничено в много държави-членки, до този момент EU-MIDIS предоставя най-изчерпателни данни за степента на дискриминация и престъпления срещу малцинствата в ЕС.

Общо 23 500 имигранти и лица от етнически малцинства участваха в проучването чрез лични интервюта с въпросници във всички 27 държави-членки на ЕС през 2008 г.

В десет държави-членки бяха интервюирани още 5 000 души от населението, съставляващо мнозинството и живеещо в същите райони като малцинствата, за да може да се направят сравнения на резултатите, засягащи някои ключови въпроси.

Продължителността на всяко интервю беше между 20 минути и един час и на хората бяха задавани поредица от подробни въпроси.

Първият доклад от поредицата доклади „Данни на фокус“

Настоящият доклад е насочен към ромите и е първият от поредицата доклади „Данни на фокус“ на EU-MIDIS, чиято цел е извличане на конкретни резултати от проучването. Последващи доклади ще се занимават с други групи или ще представят резултати от част от въпросника за всички групи, участвали в проучването.

Другите групи, които бяха включени в проучването на EU-MIDIS, включват северноафриканци, лица от Субсахарна Африка, турци, лица от бивша Югославия, както и лица от държавите от централна и източна Европа (включително държави-членки на ЕС) и руснаци.

Като група за ромите се установи, че при тях има най-високи общи нива на дискриминация от всички групи, включени в проучването за EU-MIDIS и по тази причина те бяха избрани като първа група, върху която да се насочи вниманието.

Докладите „Данни на фокус“ на EU-MIDIS предоставят само въвеждаща първоначална картина на пълните резултати от проучването и целта им е да представят на читателя някои най-важни изводи. Скоро ще бъде представен изчерпателен доклад с резултатите от EU-MIDIS. Пълният набор от данни от проучването също ще бъде предложен на уебсайта на Агенцията, веднага щом всички Доклади „Данни на фокус“ станат обществено достояние, така че всеки да може да предприеме собствен анализ на резултатите.

За 2009 и 2010 г. са планирани девет доклада „Данни на фокус“, които да включват:

- Случаи на дискриминация в девет различни области от живота – включени са всички групи, участващи в проучването във всички държави-членки. Деветте области са: 1) при търсене на работа; 2) на работното място; 3) при търсене на къща или апартамент под наем или за закупуване; 4) от персонал в здравеопазването; 5) от персонал в социалните служби; 6) от училищен персонал; 7) в кафенета, ресторанти, барове или клубове; 8) при влизане в магазини или в магазини; 9) при опити за откриване на банкова сметка или получаване на заем.
- Случаи на престъпления, включително престъпления с расистки подбуди, в пет различни области на престъпността – всички групи, участващи в проучването са включени. Петте области на престъпност са: 1) кражба на или от превозно средство; 2) обир или опит за обир; 3) кражба на лично имущество без прилагане на сила или заплахата; 4) нападение и заплахата; 5) сериозен тормоз.
- Случаи, свързани с органите на реда, митнически и граничен контрол, със съпоставки между всички групи. В държавите, в които са интервюирани и представители на мнозинството от населението, е направена съпоставка на отговорите .

ДОКЛАД „ДАНИИ НА ФОКУС“ № 1 – КЛЮЧОВИ ИЗВОДИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА РОМИТЕ

Случаи на дискриминация като ромии

- Средно всеки втори интервюиран от ромски произход е бил дискриминиран най-малко един път през последните 12 месеца.
- Ромии, които са били дискриминирани, са имали средно 11 случая на дискриминация за период от 12 месеца.

Докладване на случаи на дискриминация

- Между 66% и 92% от ромите, в зависимост от проучваната държава, не са съобщили за най-скоро преживени от тях случаи на дискриминация през последните 12 месеца на никоя компетентна организация или на мястото, където е станала дискриминацията.
- Основната причина, изтъквана от ромите за това, че не съобщават за дискриминацията беше, че „нищо няма да се случи или да се промени“ като съобщят за своите случаи на дискриминация.
- 23% от запитаните лица от ромски произход са избягвали определени места поради потенциалния риск от дискриминация, което предполага, че нивата на дискриминация биха били по-високи, ако не са предприемани мерки за избягване.

Правна осведоменост и механизмите за подаване на жалби

- При въпрос дали могат да назоват организация, която би могла да им помогне, ако са били подложени на дискриминация, средно 86% от ромите не можаха да назоват нито една организация.

Възприемане на дискриминацията

- Средно 69% от запитаните лица от ромски произход считат, че дискриминацията въз основа на етническият или имигрантски произход на хората е широко разпространена в тяхната страна.

Жертви на престъпления и престъпления, мотивирани от расистки подбуди

- Средно 1 от 4 интервюираните от ромски произход е бил жертва на престъпление срещу личността – включително нападения, заплахи и сериозен тормоз – най-малко веднъж през последните 12 месеца.

- Средно 1 от 5 интервюираните от ромски произход е бил жертва на престъпление срещу личността, мотивирано от расистки подбуди – включително нападения, заплахи и сериозен тормоз – най-малко веднъж през последните 12 месеца.

- Ромии, които са били жертви на нападения, заплахи или сериозен тормоз, са преживели средно по 4 инцидента за период от 12 месеца

- 81% от ромите, които посочват, че са били жертви на нападение, заплаха или сериозен тормоз през последните 12 месеца, считат, че са станали жертви поради расистки подбуди.

Съобщаване на случаи за жертви на престъпление

- Между 65% и 100% от ромите, в зависимост от държава на проучването, не са съобщили на полицията за случаи на престъпления срещу личността.

- Основната причина, посочена от ромите за това, че не съобщават на полицията за престъпни деяния срещу тях, беше, че не вярват, че полицията ще бъде в състояние да направи нещо.

Контакти с органите за правоприлагане, митнически и граничен контрол

- Средно 1 от 3 респонденти от ромски произход е бил спиран от полицията през последните 12 месеца, като всеки втори посочва, че според него е бил спиран конкретно защото е ром.

- Ромии, спирани от полицията, са били спирани средно 4 пъти за период от 12 месеца.

- Средно 1 от 4 интервюираните от ромски произход, спиран от служители на митнически или граничен контрол през последните 12 месеца при завръщане в родината си, счита, че е спрян конкретно защото е ром.

Държава-членка	Съкратен код
България	BG
Чешка република	CZ
Гърция	EL
Унгария	HU
Полша	PL
Румъния	RO
Словакия	SK

ПРОУЧВАНЕТО

Голяма част от въпросите в проучването EU-MIDIS обхващат следните теми:

- въпроси за случаи на дискриминация, дължащи се на малцинственият произход на запитаните лица в различни области на ежедневието и за това дали са съобщили за дискриминацията.
- въпроси за възприятието на различни видове дискриминация в страната, в която живеят, както и въпроси за това дали са запознати с правата си и къде да подават жалби за дискриминиращо третиране.
- въпроси за случаи на интервюираните, в които са били жертва на престъпление, включително дали считат, че са станали жертви частично или изцяло поради техния малцинствен произход и дали са съобщили за престъплението на полицията.
- въпроси за контакти с органите за правоприлагане, митнически и граничен контрол и дали интервюираните

EU-MIDIS въпросникът може да бъде намерен на уебстраницата на Агенцията:
www.fra.europa.eu/eu-midis/questionnaireEN

считат, че са били жертви на дискриминация на принципа на етническо профилиране.

По отношение на всеки от горепосочените въпроси участниците в проучването бяха попитани за случаите, когато са били дискриминирани или са били обект на престъпление през последните пет години и през предходните 12 месеца. **Отчетените тук резултати се отнасят за опита на запитаните лица през последните 12 месеца.**

**Държави-членки
участващи в проучването:**
**България, Чешка република, Гърция, Унгария,
Полша, Румъния, Словакия**

Във всяка държава-членка бяха интервюирани 500 лица

Период на провеждане на проучването:
 3 май – 10 юли 2008 г.

Подход за съставяне на извадки:

- 1) Запитвания на случаен принцип в предимно градски райони: Гърция и Унгария
- 2) Запитвания на случаен принцип в цялата страна: България, Чешка република, Полша, Румъния, Словакия

СЛУЧАИ НА ДИСКРИМИНАЦИЯ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА

Средно всеки втори ром, участвал в проучването EU-MIDIS е бил дискриминиран въз основа на своя етнически произход през последните 12 месеца

Интервюираните лица бяха попитани за случаи на дискриминиращо третиране въз основа на техния етнически произход в девет области от ежедневието (вж. полето).

Табела 1

Области на дискриминация

EU-MIDIS попита участниците в проучването за дискриминацията, на която са били подложени през последните 12 месеца или през последните 5 години в девет области:

- 1) при търсене на работа
- 2) на работното място
- 3) при търсене на къща или апартамент под наем или за закупуване
- 4) от персонал в здравеопазването
- 5) от персонал в социалните служби
- 6) от училищен персонал
- 7) в кафенета, ресторанти или барове
- 8) при влизане в магазин или в магазин
- 9) при опити за откриване на банкова сметка или получаване на заем

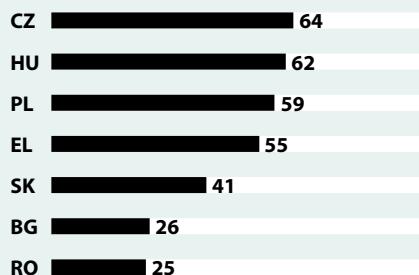
Средно, за седемте държави-членки, в които беше проведено изследването и относно деветте области на дискриминация, **47% от всички запитани лица посочиха, че са били жертви на дискриминация въз основа на техния етнически произход през последните 12 месеца.**

Фигура 1 показва общото ниво на дискриминация в деветте проучвани области на дискриминация за всяка държава-членка.

Фигура 1

Средно ниво на дискриминация

% на дискриминираните лица през последните 12 месеца (девет области)

EU-MIDIS, въпроси CA2 – CI2

Фигура 2

Конкретни случаи на дискриминация

■ дискриминация през последните 12 месеца
 □ не са дискриминирани

EU-MIDIS, въпроси CA2 – C12

В Чешката република интервюираните роми показаха най-високи нива на обща дискриминация (64%), следвани със сходни данни от Унгария (62%). За сравнение, интервюираните роми в България и Румъния показаха най-ниски нива на дискриминация.

Освен това резултатите показаха, че **роми, които са били дискриминирани, са имали средно 11 случая на дискриминация за период от 12 месеца**. Това показва, че някои роми са особено уязвими към повтаряща се дискриминация и поради това може да се предположи, че стратегиите за намеса по отношение на дискриминацията трябва да бъдат насочени към тази най-уязвима група в ромските общности.

Както Фигура 2 посочва, дискриминацията в „частните услуги“ е преобладаваща сред случаите на дискриминация в ежедневието¹, а случаите, свързани с работата, се нареждат на второ място в повечето държави от проучването. В Полша, Чешката република и Унгария над 40 % от запитаните са преживели дискриминация във връзка с частни услуги в предходните 12 месеца. За сравнение, интервюираните лица в повечето страни са били по-малко дискриминирани във връзка с жилищни въпроси и от страна на училищен персонал, като това отразява и факта, че не всички интервюирани лица имат деца и не всички са търсили жилище през последните 12 месеца.

Фигура 3

% на респондентите, които не са съобщили за случаи на дискриминация

Инциденти през последните 12 месеца, девет области

EU-MIDIS, въпроси CA4 – C14

Голям дял от интервюираните, между 11% и 23%, посочват, че са преживели дискриминация от страна на персонал в сферата на здравеопазването през последните 12 месеца и в по-малка степен от персонал в социалните служби. Задълбоченото разглеждане на тези данни за всяка страна служи за подчертаване на областите, в които дискриминацията е най-концентрирана и към които вероятно трябва да се насочи вниманието.

EU-MIDIS показва степента, в която дискриминацията срещу ромите остава широко недоклаждана. Официално регистрираните случаи на дискриминация разкриват само „върха на айсберга“, що се отнася до истинския обхват на дискриминацията срещу ромите.

¹ В „частни услуги“ са обединени резултатите от следните области: дискриминация в кафенета, ресторанти или барове; дискриминация при влизане в магазини или в магазини; дискриминация при опити за откриване на банкова сметка или получаване на заем.

Както е показано на фигура 3, интервюираните бяха попитани дали са съобщили за случаи на дискриминация. Межди 66% и 92% от интервюираните в седемте държави-членки не са съобщили за случаи на дискриминация на никоя организация или служба, където може да бъде подадена жалба или на мястото, където се е случила дискриминацията.

Преобразувайки тези проценти в абсолютни стойности **на базата на 3 500 роми, участвали в проучването EU-MIDIS в седем държави-членки, 1 641 интервюирани са се почувствали дискриминирани през последните 12 месеца, а 1 282 от тях не са съобщили никъде за случайте на дискриминация.**² Ако пренесем тези стойности спрямо цялото ромско население в седемте държави-членки от проучването, недокладваните инциденти биха се увеличили

Средно в седемте държави-членки, в които е проведено проучването, 79% от ромите не са съобщили за случаи на дискриминация към тях

до хиляди случаи на всеки 12 месеца, които не достигат до никакъв орган за подаване на жалби – включително държавни органи и неправителствени организации.

Следващият въпрос към тези, които посочиха, че не са съобщили за случаи на дискриминация към тях, беше каква е била причината за това. Запитаните лица дадоха различни отговори, които бяха категоризирани от интервюиращите.

Във всички държави-членки се очертаха сходни отговори по отношение на причините, поради които не се съобщава за случайте на дискриминация. Отговорите са обобщени във фигура 4 за всички държави-членки от проучването. Като цяло голямо мнозинство от интервюираните – 78% – считат, че „нищо няма да се случи или промени“ като съобщят за случай на дискриминация към тях на организация или офис, където могат да бъдат подавани жалби или на мястото, където се е случила дискриминацията. Същевременно половината от интервюираните не знаеха как да съобщят за дискриминация, което предполага, че те биха съобщили за такава, ако знаеха как да го направят. 44% обаче не виждаха смисъла да съобщават за дискриминация, която е обичайна част от тяхното ежедневие.

Сериозността на тези инциденти показва факта, че **1 от 5 интервюирани не е съобщил за дискриминация поради страх от заплахата от извършителите. Също така, 39% от запитаните роми са се опасявали от отрицателни последствия, ако съобщят за инцидент.** Тези резултати обрисуват картина на чувство за примирение, че дискриминацията е нещо нормално за много роми, както и липсата на знания за това как и къде да се съобщава за дискриминация. Тези причини се съчетават с опасения от заплахата или отрицателни последствия, ако се съобщат за дискриминацията.

Интервюираните бяха попитани също така, дали са избягвали определени места, като например магазини или кафенета поради страх от лошо отношение заради техния малцинствен произход. Резултатите показаха, че средно за седемте държави-членки в проучването 23% от отговорилите роми са избягвали определени места поради потенциално дискриминиращо третиране. Този вид превантивно поведение води до намаляване на потенциално дискриминиращо третиране и може да се предположи, че съобщените случаи на дискриминация биха били повече, ако не бяха предприети тези предпазни мерки.

² Непретеглени данни

ВЪЗПРИЯТИЯ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЯТА И ПРАВНА ОСВЕДОМЕНОСТ

Освен че бяха питани за техния личен опит със случаи на дискриминация, на участниците в проучването бяха зададени въпроси за тяхното цялостно усещане за нивото на дискриминация в страната им по отношение на следните причини: етнически или имигрантски произход, възраст, увреждане, пол, религия или вярвания и сексуална ориентация.

Мнозинството от интервюираните ромите считат, че дискриминацията въз основа на етническия или имигрантски произход на хората е широко или сравнително разпространена в тяхната страна – например 90% в Унгария и 83% в Чешката република.

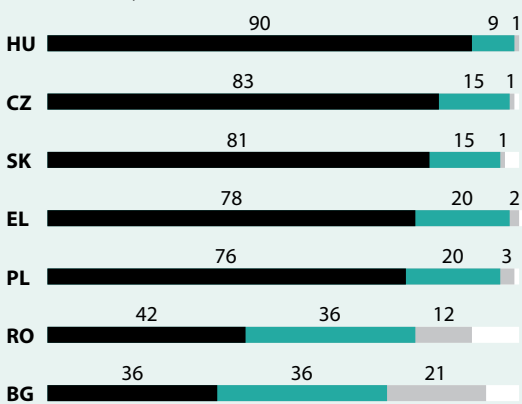
В България и Румъния съответно само 36% и 42% от респондентите определиха като широко разпространена дискриминацията въз основа на етнически или имигрантски произход. Тези стойности обаче бяха по-високи от процентите за другите категории възможна дискриминация.

Ако сравним изводите от проучването относно **възприятията** за дискриминация въз основа на етнически произход (фигура 5) със **съобщените случаи** на дискриминация въз основа на техния етнически произход (фигура 1), се оказва, че в държавите-членки, в които според интервюираните съществуват високи нива на дискриминация, се съобщени високи нива на действителни случаи на дискриминация, а в тези, в които се смята, че съществуват ниски нива на дискриминация, са съобщени ниски нива на действителни случаи.

Фигура 5

Широко ли е разпространена дискриминацията въз основа на етнически или имигрантски произход във вашата страна? (%)

■ разпространена е много широко или сравнително широко
 ■ среща се много рядко или сравнително рядко
 ■ не съществува ■ нямам мнение

EU-MIDIS, въпрос A1

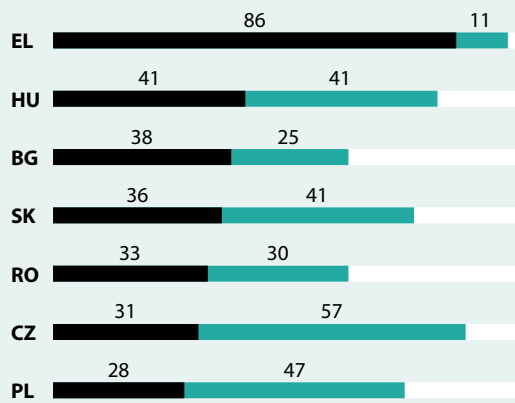
На участниците в проучването беше зададен въпрос за тяхната осведоменост за законодателството в страната им срещу прояви на дискриминация (Фигура 6). Когато бяха попитани дали има закон, забраняващ дискриминация срещу лица въз основа на техния етнически произход при търсене на работа, мнозинството запитани, с изключение на тези в

Възприятията за дискриминация на хората отразява техния действителен опит с дискриминацията.

Фигура 6

Има ли закон, който забранява дискриминация на лица въз основа на техния етнически / имигрантски произход при кандидатстване за работа? (%)

■ Не ■ Да ■ Не зная

EU-MIDIS, въпрос B1a

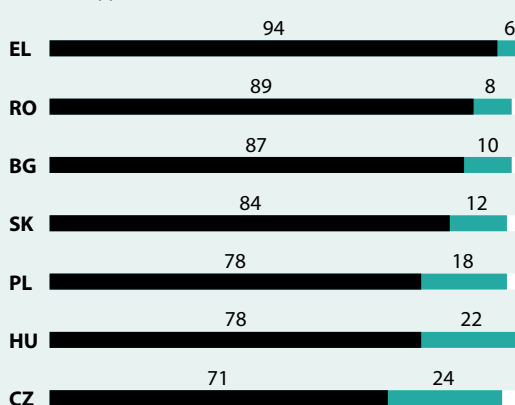
Чешката република, посочиха, че няма такъв закон, или че не знаят. Следва да се отбележи, че особено в Гърция 86% посочиха, че няма такова законодателство.

Предвид факта, че законодателството на ЕО срещу дискриминация въз основа на расов или етнически произход в работата вече е въведено в целия ЕС, тази липса на правна осведоменост означава, че посланието за антидискриминационните права не достига някои от най-уязвимите малцинства в Европа.

Фигура 7

Знаете ли за някоя организация, която може да предложи подкрепа или съвет на лица, които са били подложени на дискриминация? (%)

■ Не ■ Да ■ Не зная

EU-MIDIS, въпрос A3

Участниците в проучването бяха също помолени да посочат организация в тяхната страна, която може да предложи съвети или помощ на хора, които са претърпели дискриминация по каквато и да е причина. Както се вижда на фигура 7, между 71% и 94% от интервюираните не можаха да назоват дори една организация.

В обобщение, резултатите показват, че въпреки че **интервюираните роми в седемте държави са подложени на високи нива на дискриминация, като цяло те не са наясно, че дискриминацията срещу тях може да е незаконна и освен това те не могат да назоват организации в тяхната страна – държавни органи или неправителствени организации – които биха могли да им помогнат.**

СЛУЧАИ, В КОИТО ЗАПИТАНИТЕ РОМИ СА БИЛИ ЖЕРТВИ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЕ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА

Табела 2

Области на престъпления

EU-MIDIS попита участниците в изследването за престъпления, на които са били жертви през последните 12 месеца или през последните 5 години в пет области:

- 1) кражба на или от превозно средство
- 2) обир или опит за обир
- 3) кражба на лично имущество без прилагане на сила или заплахата
- 4) нападения или заплахата
- 5) сериозен тормоз

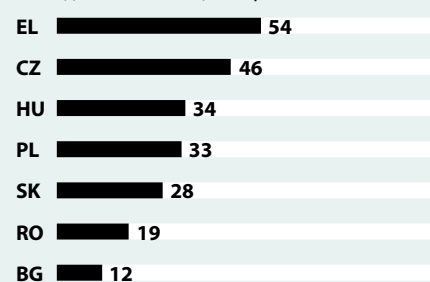
Средно за седемте държави-членки участвали в проучването, **32% от всички интервюирани роми са били жертви на престъпление през последните 12 месеца във връзка с петте вида разглеждани престъпления** (вж. поле 2).

Сериозният тормоз беше включен като част от петте вида разглеждани престъпления. Въпреки че тормозът не е строго определян като престъпление в много държави-членки, въпроси за тормоза се включват вече в много проучвания на престъпленията срещу хората в усилията да се установят инцидентите, които често могат да бъдат заплахата за тях. Тъй като този въпрос беше задаван след въпроси за дискриминацията и в края на поредица от въпроси за престъпленията, участниците бяха насочвани да мислят за сериозен тормоз в контекста му на престъпление, а не като за дискриминация или обичайна нередност.

Фигура 8

Средно ниво на престъпно отношение към ромите

процент на лицата, станали жертва на престъпление през последните 12 месеца (5 престъпления)

EU-MIDIS, въпроси DA2 – DE2

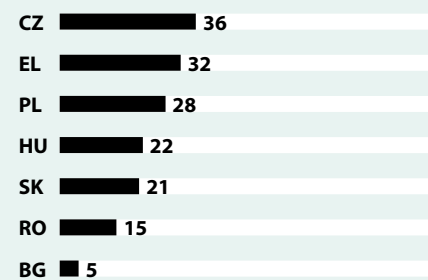
Средно в седемте държави-членки от изследването 79% от ромите не са съобщили на полицията за своите случаи на нападение, заплахата или сериозен тормоз.

Проучването показва, че средно в седемте държави-членки 61% от жертвите на тормоз го считат за нещо „сериозно“, което показва, че това е област, на която трябва да се обърне внимание от гледна точка на въздействието ѝ върху живота на хората. Фигура 8 показва цялостната степен на престъпления срещу интервюираните за петте вида престъпления за всяка от седемте държави-членки, включени в проучването.

Фигура 9

Ниво на престъпленията срещу личността: нападения, заплахата и сериозен тормоз

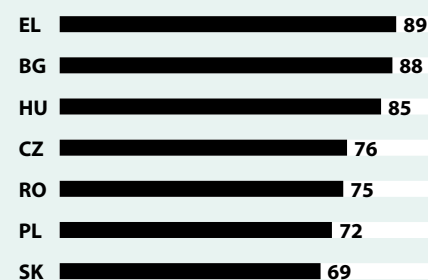
% на лицата, станали жертва на престъпление през последните 12 месеца

EU-MIDIS, въпроси DD2 и DE2

% на запитаните, които не са съобщили за престъпления срещу личността: нападения, заплахата и сериозен тормоз

% на лицата, станали жертва на престъпление през последните 12 месеца

EU-MIDIS, въпроси DD2 и DE2

Изводите от проучването показват, че е необходима много работа за изграждане на сигурност и доверие на ромите в полицията, така че те да почувстват, че могат да съобщават за случаи на престъпления към тях..

Интервюираните от ромски произход в Гърция показаха най-високи общи нива на престъпления срещу тях, следвани от Чешката република. За сравнение, интервюираните роми в България и Румъния показаха най-ниски нива на престъпления срещу тях, което съответства на изводите от проучването за ниски нива на дискриминация в тези две държави в сравнение с другите държави-членки, участвали в проучването.

При разглеждане в частност на „**престъпленията срещу личността**“ – т.е. **нападения и заплахи и сериозен тормоз** – проучването показва, че средно за седемте държави-членки от проучването **23% от всички** интервюирани **са били жертви на едно или повече „престъпления срещу личността“ през последните 12 месеца.**

Роми, които са били жертви на нападение, заплаха или сериозен тормоз, са имали средно 4 инцидента за период от 12 месеца. Това показва, че престъпленията срещу личността са повтарящ се проблем за част от ромската общност. Това означава, че може да са необходими целенасочени действия за намеса за справяне с причините за повтарящи се престъпления и за начините за ефективна реакция спрямо тях.

На фигура 9 е представена разбивка на процентите на всички интервюирани във всяка държава-членка, които са били жертви на „престъпление срещу личността“ през последните 12 месеца, които са в границите от ниските 5% за България до високите 36% в Чешката република. Показани са и процентите във всяка държава-членка на хората, които са били жертви на „престъпление срещу личността“ и които не са съобщили на полицията за престъпленията, като данните варират от 69% в Словакия до 89% в Гърция.

По отношение на ниската степен на съобщаване на случаите на дискриминация изводите от EU-MIDIS показват, че мнозинството от ромите не съобщават на полицията, когато са пострадали от престъпления. Това следва да бъде отбелязано предвид факта, че много от тези престъпления представляват нападения и заплаха.

На интервюираните, които не са съобщили за случаи на престъпления срещу личността им, беше зададен въпросът защо не са го направили. Хората отговориха по различни начини и интервюиращите лица категоризираха по съответен начин техните отговори.

Фигура 10

Причини, поради които не се съобщава за престъпления срещу личността (%)

За инциденти през последните 12 месеца

EU-MIDIS, въпроси DD13 и DE12

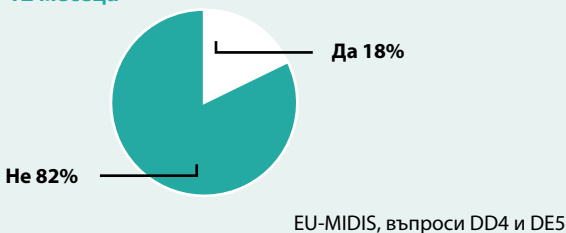
Във фигура 10 в средни стойности за всички държави-членки са представени причините поради които интервюираните не съобщават на полицията за престъпления срещу тях. Резултатите показват, че причините инцидентите да не се съобщава по-рядко са свързани с незначителния характер на инцидента (32%) и по-често с липсата на доверие в полицията (72%). Същевременно 33% посочиха, че причините, поради които не съобщават за случаи на дискриминация, са че не харесват или се страхуват от полицията или са имали предишен неприятен опит с полицията.

НИВО НА ПРЕСТЪПНОСТ, МОТИВИРАНА ОТ РАСОВИ ПОДБУДИ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 12 МЕСЕЦА

В стремежа да се установи престъпността, мотивирана от расови подбуди, EU-MIDIS помоли участниците в изследването да посочат дали смятат, че през последните 12 месеца са били жертви на престъпление частично или изцяло поради техния малцинствен произход.

Фигура 11

Процент от всички интервюирани роми, участвали в проучването, които считат, че са били жертви на расово мотивирано нападение, заплаха или сериозен тормоз през последните 12 месеца

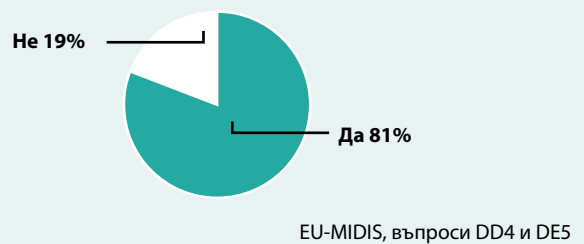
Фигура 11 показва, че **18% от всички роми, участвали в проучването EU-MIDIS считат, че през последните 12 месеца са били жертви на расово мотивирано нападение, заплаха или сериозен тормоз**. С други думи – от участвалите **3 500 роми 624 са били жертви на расово мотивирано нападение, заплаха или сериозен тормоз през последните 12 месеца**³. Като се има предвид, че голямо мнозинство от отговорилите роми са посочили, че не са съобщили, че са били жертви на престъпления, може да се предположи, че степента на официално регистрираните расистки престъпления е значително по-ниска от действителния размер на проблема.

81% от отговорилите, които са посочили, че са били жертви на нападение, заплаха или сериозен тормоз, считат, че са били жертви на престъпление с расови подбуди.

Следващият въпрос към тези интервюирани, които са посочили, че са били жертви на нападение, заплаха или сериозен тормоз през последните 12 месеца, беше дали смятат, че са станали жертви частично или изцяло поради техния етнически произход. С други думи – мотивиран ли е бил инцидентът от расови подбуди? Както се вижда на фигура 12 – голямо мнозинство от жертвите считат, че това е така. В подкрепа на това заключение 73% от интервюираните определиха членове от населението, съставляващо мнозинство като извършители във връзка с последния инцидент на нападение, заплаха или сериозен тормоз, който са преживели.

Фигура 12

Престъпления, определени като расово мотивирани от интервюираните, които са били жертви на нападение, заплаха или сериозен тормоз през последните 12 месеца (%)

Горепосочените данни за расово мотивирано нападение, заплаха или сериозен тормоз поражда сериозна загриженост и, съчетани с изводите от проучването за ниска степен на докладване на престъпления срещу личността на полицията, подкрепят заключенията на Агенцията в нейните досегашни годишни доклади, че съществува действителен проблем на слабо отчитане на степента на расистката престъпност в мнозинството от държавите-членки на ЕС.

КОНТАКТИ С ОРГАНИ ЗА ПРАВОПРИЛАГАНЕ, ИМИГРАЦИОНЕН, МИТНИЧЕСКИ И ГРАНИЧЕН КОНТРОЛ

На участниците в изследването бяха зададени редица въпроси във връзка с техните контакти с органи за правоприлагане, митнически и граничен контрол.

Целта на въпросите за контакта им с правоприлагащите органи беше да се установят случаите на дискриминиращо третиране от страна на полицията. В тази връзка всеки интервюиран беше попитан дали е бил спиран от полицията през последните 12 месеца и ако е бил спиран, интервюиращият зададе няколко подробни въпроса

Средно в седемте държави-членки от проучването всеки втори ром, който е бил спиран от полицията, през последните 12 месеца, счита, че е спиран въз основа на етническата си принадлежност.

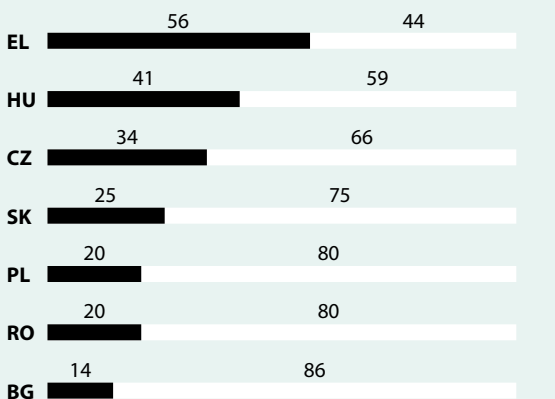
за следното: колко често е спиран от полицията през последните 12 месеца, дали е бил пеша или в някакъв вид

Фигура 13

Спирани от полицията (%)

През последните 12 месеца

■ Да ■ Не

EU-MIDIS, въпрос F3

превозно средство или в обществения транспорт, когато е спрян; дали счита, че е спиран поради малцинствения си произход (което е известно като „етническо профилиране“); какво е направила в действителност полицията по време на спирането и дали полицията се отнесла с уважение към него. (Пълните резултати от тази част от проучването, които ще сравнят случаи на спиране от правопривагащи органи за всички включени в проучването групи във всички държави-членки, ще бъдат допълнително анализирани и представени като отделен доклад на EU-MIDIS „Данни на фокус“).

Фигура 13 обобщава изводите от изследването по отношение на процента на отговорилите роми във всяка от седемте държави-членки, които са посочили, че са били спирани от правопривагащите органи през последните 12 месеца. Резултатите показват големи различия в отделните държави-членки – 56% от запитаните в Гърция посочват, че са били спирани през последните 12 месеца, а за сравнение тази стойност е само 14% в България.

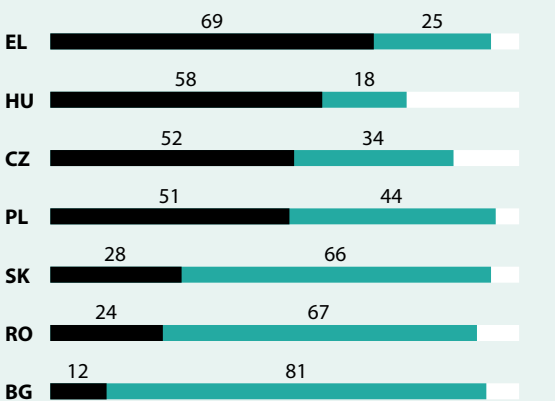
По отношение на отчетените нива на дискриминиращо отношение и престъпност, България и Румъния съобщават

Фигура 14

Предположения за профилиране при спиране от полицията (%)

През последните 12 месеца

■ Да ■ Не ■ Не зная

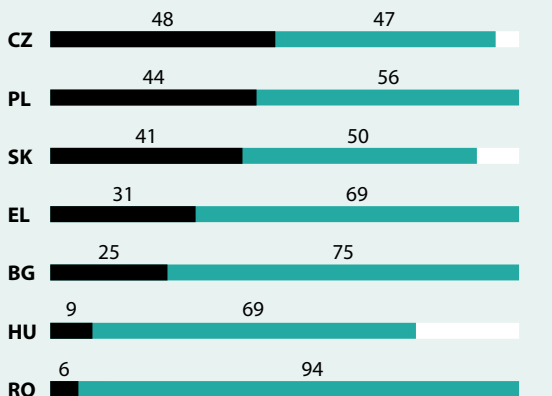
EU-MIDIS, въпрос F5

Фигура 15

Предположения за профилиране при спиране от органи на граничния контрол (%)

През последните 12 месеца

■ Да ■ Не ■ Не зная

EU-MIDIS, въпрос G3

Средно в седемте държави-членки от проучването 1 от всеки 4 роми счита, че през последните 12 месеца е спиран от граничния контрол въз основа на етническата му принадлежност.

за ниски нива на спирания от полицията. Този извод може би отразява по-ниските нива на присъствие на ромите в България и Румъния в основното общество, включително в обхващането им от полицията – оттук следват по-малките възможности за спиране. Възможно е също така, обемът на полицейската дейност просто да бъде по-малък в някои държави в сравнение с други.

Когато бяха попитани дали считат, че са спирани от полицията през последните 12 месеца въз основа на тяхната етническа принадлежност – „етническо профилиране“ – резултатите (фигура 14) показват последователно съответствие между обема на спиранията и степента на етническото профилиране. В това отношение Гърция се откроява между седемте държави-членки като имаща силно покривана от полицията ромска общност, която счита, че съприкосновенията ѝ с полицията са дискриминиращи. Последствията от честите контакти с дискриминираща полицейска дейност за ромските общности не са благоприятна предпоставка за развитието на добри отношения полиция-общност и с тях се обясняват ниските нива на съобщаване на полицията на престъпленията срещу ромите.

Освен това интервюираните бяха попитани дали са били спирани от имиграционни, митнически или гранични органи при влизането им в страната през последните 12 месеца и ако са били спирани, дали считат, че са били избрани да бъдат спрени конкретно въз основа на техния малцинствен произход. Резултатите, от фигура 15, показват, че половината от отговорилите роми в Чешката република смятат, че са били избрани да бъдат спрени поради малцинствения им произход. Ромите в Полша и Словакия също показваха високи нива на етническо профилиране от страна на имиграционния, митническия и граничния контрол. В сравнение с това в Унгария и Румъния броят на лицата, посочили, че са третирани по различен начин, беше много нисък.

ЗАБЕЛЕЖКА ЗА ВНИМАТЕЛНО РАЗГЛЕЖДАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНИТЕ РЕЗУЛТАТИ

Ромите в България (и в по-малка степен в Румъния) постоянно даваха по-благоприятни отговори на повечето от въпросите в проучването по отношение на липса на дискриминация и липса на престъпления срещу тях, в сравнение с другите проучвани ромски групи.

Може да се предположи, че тези благоприятни резултати се обуславят от факта, че ромите в България, както е отразено в резултатите от проучването, са по-изолирани от основното общество и в действителност съществуват в „паралелно общество“, което е в редки контакти с външния свят.

Това предположение се подкрепя и от данните на EU-MIDIS, които показват, че българските роми са сред малцинствата, проучвани във всички държави-членки, които имат най-

малко контакти с полицията, рядко контактуват със служби и учреждения извън техните собствени общности и имат ниво на безработицата от 33%. Освен това оценката на интервюиращия за това дали кварталът, в който е проведено интервюто, е „предимно квартал с имигрантско/ малцинствено население“ показва, че 72% от интервюиращите посочват, че това е така, което е най-високата стойност за всички ромски групи, проучвани в рамките на EU-MIDIS.

Изолираният характер на ромската общност в България изглежда предпазва членовете ѝ от дискриминация и престъпления, докато ромите в другите държави-членки са по-изложени на въздействие чрез техните редовни контакти с основното общество и различните услуги.

МНЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКАТА

Резултатите показваха високи нива на дискриминация и престъпления срещу ромите в седемте държави-членки от проучването, но същевременно и ниски нива на правна осведоменост и познаване или доверие в механизмите за подаване на жалби. Интервюираните посочват също, че имат много слабо доверие в полицията като обществена служба. Отражение на това положение е фактът, че голяма част от случаите на дискриминация и престъпления срещу ромите изобщо не се съобщават на никоя организация – държавна, включително полицията, или неправителствена.

Резултатите насочват вниманието към редица въпроси, които трябва да се разгледат от страна на органите, определящи политиката и организациите от практиката във връзка с положението на ромите на национално и общностно равнище.

- Какво е въздействието на политиките и плановете за действие, които се осъществяват понастоящем на равнище Общност и държави-членки, по отношение на дискриминацията срещу ромите? Има ли примери на въведени добри практики, които в краткосрочен и в дългосрочен план са доказали, че подобряват положението на ромите?
- По кои социални политики (заетост, жилищно осигуряване, здравеопазване, социални услуги, достъп до услуги, образование) се работи най-много с инструменти за финансиране, които са насочени към дискриминацията срещу ромите? Предвид резултатите от проучването те засягат ли области на политиката, в които ромите се сблъскват най-много с дискриминиращо третиране и достигат ли те тези роми, които са дискриминирани най-много?

- Какви политики и планове за действие съществуват на равнище Общност и държави-членки за повишаване на осведомеността сред ромите за техните права и за осигуряване на среда, в която ромите се чувстват уверени да съобщат за дискриминиращо третиране знаейки, че на техните жалби ще се погледне сериозно и те ще бъдат разгледани от отговорните организации и обществени органи?
- Какво може да се направи, за да се обърне внимание на положението на ромите във връзка със случаите на престъпления спрямо тях и по-специално на престъпления и тормоз с расистки подбуди? Как може да се стимулира култура на общественото обслужване сред правоприлагащите органи, за да чувстват ромите, че могат и са насърчени да съобщават на полицията случаите на престъпления срещу тях?
- Какви са последствията от етническото профилиране на роми от страна на правоприлагащите, имиграционните, митническите и граничните органи? Тези практики увеличават ли установяването на престъпна дейност и служат ли за предотвратяване на престъпността или те допълнително отчуждават и дискриминират ромските общности в техните собствени страни и при отстояване на правата им на свободно движение в ЕС?
- Случаите на дискриминация и страхът от нея кара някои роми да възприемат стратегии на поведение, с които избягват ситуации на евентуална дискриминация. Предвид въздействието, което подобни стратегии или настройки могат да имат върху младите роми, какво може да бъде направено чрез образователни програми, които да засилят увереността и правната осведоменост сред децата и младежта на ромите, така че те да се стремят към равни възможности?

МЕТОДОЛОГИЯ НА EU-MIDIS

Групи, включени в проучването

EU-MIDIS интервюира лица от подбрани групи от имигранти и етнически малцинства в 27-те държави-членки.

Целевите групи бяха подбрани на базата на информация, предоставена от националните фокусни точки RAXEN на Агенцията – консорциуми от институции във всяка държава-членка с експертен опит в областта на имиграцията, етническите малцинства и расизма, на които се възлага да провеждат изследвания за Агенцията. Изборът на целеви групи дава възможност за съпоставяне на резултатите от малцинствените групи в различни държави-членки и на държавите, в които са интервюирани сходни групи. Тъй като разходите за проучване на всички малцинствени групи в целия ЕС са твърде големи, се даде приоритет на проучването на най-голямото етническо малцинство или имигрантска група или групи във всяка държава и на тези, които се считат за уязвими към дискриминиращо третиране и престъпления.

Във всяка държава-членка бяха избрани между една и три целеви групи за интервюиране с минимум 500 респонденти във всяка група.

Съставяне на представителна извадка

Целта на проучването беше да се получат резултати за представителна извадка от избраното малцинство или малцинства за проучването във всяка държава-членка. В тази връзка **квотната извадка** беше отхвърлена и проучването възприе **многоетапен подход за съставяне на случайна извадка**, за да се достигне до членове на избраните малцинства, които в противен случай не биха могли да бъдат обхванати чрез по-удобни подходи за съставяне на извадка, като например свързване с неправителствени организации, които работят с малцинства или насочване към места, на които обикновено се събират членове на малцинствени групи.

Агенцията започна различни пилотни инициативи на подхода за случайни извадки в шест държави-членки преди приемането на окончателния подход за съставяне

на извадки. Основният подход за съставяне на извадки се състоеше от три етапа: (i) случаен маршрут; (ii) фокусирани списъци и (iii) скрининг на домакинства. В някои страни можеше да се използват данни за населението от регистри за съставяне на случайна извадка на респонденти. Географското разпределение на интервютата се извърши на базата на налични статистически данни за населението, чрез които се определиха областите със средна и висока концентрация на население за целевите групи (определени като първични единици на извадката). В няколко държави-членки, където чрез подхода на случаен маршрут не можаха да се определят достатъчно респонденти за определен период от време, се използва извадка, генерирана от интервюиращия като заместващ подход за достигане на необходимия брой интервюта.

Проучването се провеждаше най-често в най-големите градове във всяка държава и техните метрополни области. В случаите, в които, на базата на наличните данни за населението, избраната целева група се намираше предимно извън главните градове, извадката беше изместена в съответствие с това. Чрез тези средства резултатите за всяка държава-членка – при използване на подхода на проучването за многоетапно съставяне на извадка – са представителни за групите, живеещи в тези места. Резултатите са претеглени на базата на вероятностите на подбора за всеки участник в проучването респондент.

„Gallup Europe извърши за EU-MIDIS работата по места под наблюдението на персонал от FRA, който участва в сесии за обучение на интервюиращи и следеше работата на място в подбраните държави-членки.“

За пълно описание на подхода за съставяне на извадка, възприет за проучването, вж. „Технически доклад“ на EU-MIDIS, който се намира на: www.fra.europa.eu

КРАТКО ОПИСАНИЕ НА ИНТЕРВЮИРАНИТЕ ГРУПИ РОМИ

EU-MIDIS събра информация за личните характеристики на всеки респондент, включително: пол, възраст, майчин език, гражданство, страна на раждане, продължителност на пребиваване в страната, заетост, години на образование, религия или вявания. Всички резултати от проучването са превърнати в анонимни данни с цел статистическо обобщаване, така че да не могат да се разграничат отделни лица. Всички данни бяха предоставени на доброволен принцип.

В допълнение интервюиращите сами попълниха основни данни за квартала, в който се проведе всяко интервю и за обстоятелствата на интервюто, например дали интервюираното лице е било само или не по време на интервюто.

Изводите за характеристиките на запитаните лица и данни, генерирани от интервюиращите лица, ще бъдат предоставени чрез уебсайта на Агенцията за допълнителен анализ от всяка заинтересована страна.

Произход

EU-MIDIS интервюира роми в седем държави-членки (България, Чешката република, Гърция, Унгария, Полша, Румъния и Словакия). Според резултатите от проучването ромите в тези държави са предимно **малцинства с местен произход**, т.е. местни граждани, които са родени в държавите, в които са били интервюирани (97-100%). Делът на „имигрантите“ сред ромите е отличително най-висок в Чешката република, където 12% от интервюираните лица посочиха, че са родени извън страната (включително на други места в бишва Чехословакия – което означава Словашката република).

Социално-демографски данни

Гръцките роми са в най-неблагоприятно положение по отношение на образование – само 4% съобщиха за посещаване на училище с продължителност най-малко десет години което показва, че мнозинството от интервюираните са завършили максимум основно образование. Освен това 35% от интервюираните роми в Гърция бяха неграмотни. Този дял е 11% в Полша, 10% в Румъния и 5% в България. Дори в държави-членки, в които неграмотността не е широко разпространен проблем, делът на лицата, които са продължили образованието си в средно училище (например ходили са на училище повече от 9 години), остава твърде нисък: 22% в България, 36% в Унгария и 38% в Словакия.

В момента на интервюто делът на ромите, **наети** на платена работа (самонаети или на пълно или непълно работно време) е най-висок в Чешката република – 44%. От друга страна само 17% в Румъния и 18% в Полша твърдят, че имат такава работа; другите нива на заетост са както следва: България: 32%, Гърция: 34%, Унгария: 31%, Словакия: 25%. Същевременно средната възраст на лицата в извадката не се различава

съществено в отделните страни, за да може тя „естествено“ да се отрази на нивата на заетост: тя е в границите между 35 и 39 години.

Данни за културните характеристики

Въпреки че тук ромите се описват като една „група“, читателят следва да има предвид, че съществуват големи различия между и в рамките на ромските населения в ЕС. В проучвания на населението, съставляващо мнозинството често се сравняват резултати между държави-членки, като се обръща малко внимание на различията между проучваните населения – резултатите за EU-MIDIS трябва да се тълкуват, като се отдели дължимото внимание на културното разнообразие и състава на проучваните ромски групи.

Например, на въпрос за техния **майчин език** 47% от ромите отговориха, че имат различен майчин език от официалния/те национален/ни език/ци на държавата-членка. Имаше големи различия между ромите, интервюирани в различните държави, например 100% от ромите в Унгария посочиха, че унгарският език е техният майчин език, докато в България само 25% казаха, че българският език е техният майчин език. По отношение на **религиозната** принадлежност ромите обикновено не се различават съществено от населението, съставляващо мнозинството в държавите-членки; в България обаче значителна част от ромите са мюсюлмани. От друга страна сравнително малко роми посочват, че не са религиозни (най-висок е делът в Чешката република: 26% и в Унгария: 16%, а на другите места е 6% или под 6%). Приблизително един на десет запитани в Словакия, Гърция и Полша посочват, че обикновено носят **облекло**, което е **характерно** за тяхната **етническа група**; в другите държави-членки на практика никой не счита своето облекло за характерно за неговата етническа общност.

Разделение

Според преценките на интервюиращите, които провеждаха разговори с роми на различните места в държавите-членки, пространственото разделение е високо сред ромите, т.е. те живеят в райони, населени предимно от други роми: най-висок е процентът в България (72%), Румъния (66%), Словакия (65%) и Гърция (63%). Последствията от това следва да се вземат под внимание при разглеждане на резултатите, тъй като по-високите нива на пространствено разделение показват, че интервюираните ромите са изолирани от основното общество, което от една страна предполага, че те са подложени на високи нива на дискриминация, но от друга страна това може да ги предпазва от дискриминиращо третиране, тъй като контактите с обществото, съставляващо мнозинство, са ограничени.

Европейска агенция за основните права

EU-MIDIS

Проучване на Европейския съюз за малцинствата и дискриминацията

Доклад „Данни на фокус“ № 1:

Ромите

Copyright OSCE

Проект и предпечатна подготовка: red hot 'n' cool, Виена

Печатница: Elanders Hungary Kft., Будапеща

2009 - 16 pp, - 21 x 29.7 cm

ISBN-13: 978-92-9192-375-5

TK-78-09-588-BG-C

Голяма част от информацията на Агенцията на Европейския съюз за основните права е публикувана в интернет.

Достъпът до нея е чрез уебсайта на FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Агенция на европейския съюз за основните права, 2009 г.

Възпроизводството е разрешено с изключение на използването му за търговски цели, при условие че се цитира източникът.

ISBN 978-92-9192-375-5

789291 923755

TK-78-09-588-BG-C

ПОСЕТИ:

www.fra.europa.eu/eu-midis

ВЖ. ОЩЕ:

ТЕХНИЧЕСКИ ДОКЛАД (ОНЛАЙН)

EU-MIDIS ВЪПРОСНИК (ОНЛАЙН)

ОЧАКВАЙТЕ СКОРО:

ДАННИ НА ФОКУС – СЕВРНОАФРИКАНЦИ

ДАННИ НА ФОКУС – АФРИКАНЦИ ОТ СУБСАХАРНА АФРИКА

ДАННИ НА ФОКУС – ПРАВНА ОСВЕДОМЕНОСТ

ДАННИ НА ФОКУС – ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА